

VLOGA SZDL PRI RAZVIJANJU PROSTOVOLJNEGA DELA IN SPODOBUJANJE INICIATIV OBČANOV

Tilka Blaha

I.

Za SZDL razvijanje prostovoljnega dela ni novost - niti le nujnost sedanjih zaostrenih razmer. Iz naše preteklosti (NOB in povojno obdobje) imamo dragocene izkušnje množičnega odzivanja ljudi na prostovoljno delo (ne le fizično: obnova, pridelava hrane, oskrba s kurjavo ipd., temveč tudi na različnih področjih skrbi za ljudi, zlasti za otroke in invalide). Žal smo v kasnejših letih, ko smo vse bolj razvijali strokovne institucije za posamezne dejavnosti, pri ljudeh ustvarjali občutek, da njihova neposredna pomoč ni več potrebna oziroma da lahko vse probleme in potrebe razrešujemo ter zadovoljujemo prek posebnih institucij ali s plačilom prispevkov za različne dejavnosti. Vendar so v vsem preteklem obdobju delovni ljudje izkazovali visoko stopnjo solidarnosti in pripravljenosti za skupno urejanje družbenega standarda. Izraz take pripravljenosti (kot posebna oblika prostovoljnega združevanja sredstev) so številni uspeli referendumi, prek katerih smo, npr. v Sloveniji, zbrali sredstva za graditev mnogih vzgojno varstvenih organizacij, osnovnih šol, zdravstvenih in socialnih zavodov idr.

V zasnovi vseh družbenih dejavnosti je vsebovano načelo odprtosti, povezanosti strokovnega in prostovoljnega dela, vključenosti v okolje in povezovanje najrazličnejših dejavnikov in ljudi samih. V tem je smisel podružbljanja teh dejavnosti, razvijanja svobodne menjave dela in delegatskih odnosov v silih ter v svetih ozdov družbenih dejavnosti. Še tako dobro organizirana in strokovno kvalitetna mreža institucij ne more zadovoljevati vse širine in pestrosti človeških potreb in razreševati vseh problemov. Zato smo v SZDL prek delegatov v silih, svetih ozdov družbenih dejavnosti, predvsem pa z neposredno aktivnostjo v organizacijah SZDL spo-

dbujali razvoj prostovoljnega dela tako zaradi bogatitve vsebine in obsega posameznih dejavnosti kot tudi zaradi razvijanja humanejših odnosov med ljudmi (da so pripravljeni dajati in sprejemati pomoč). Vključevanje čim širšega kroga delovnih ljudi in občanov-od plonirjev do starejših (upokojenecv) v prostovoljno delo v okviru krajevne skupnosti, prispeva tudi k utrjevanju generacijske povezanosti, ki je v sedanjih, večinoma dvogeneracijskih družinah, ni več mogoče dosežati.

Izkušnje široko razvejanega prostovoljnega dela z mladimi (v okviru VVO, osnovne šole), pri domovih za starejše občane, v okviru posameznih družbenih organizacij in društev (zlasti Rdečega križa) in drugod bi morali bolj izkoristiti prav v sedanjem času, ko se potrebe, pa tudi pripravljenost ljudi za prostovoljno delo večajo.

Predsedstvo Zvezne konference SZDL je junija lani obravnavalo aktualna vprašanja prostovoljnega dela in sprejelo sklepe o družbenopolitičnih aktivnostih organizacij SZDL za nadaljnjo afirmacijo in razvoj družbeno koristnih in humanih prostovoljnih aktivnosti delovnih ljudi ter še posebej mladine in plonirjev. Ob oceni, da predstavlja prostovoljno delo pomembno dopolnilo poklicnemu-institucionaliziranemu delu in veliko možnost za vsebinsko obogatitev družbenopolitičnih aktivnosti, je Predsedstvo poudarilo, da je treba "ustvariti organizacijske, materialne, družbenopolitične in druge pogoje za oživitev in obogatitev prostovoljnega dela v stanovanjskih blokkih, naseljih, KS, OZD, SIS, občinah in mestih."

Predsedstvo je tudi poudarilo, "da je v nadaljnjem razvoju naše samoupravne socialistične družbe nujno neposredno povezovanje in ustvarjalno medsebojno prepletanje prostovoljnega dela organiziranih subjektivnih sil in poklicnega dela v vseh ustanovah in na vseh področjih družbenih dejavnosti. Vsi vidiki prostovoljnega dela morajo temeljiti na pobudah ljudi, njihovih združenj in družbenopolitičnih organizacij ter biti vgrajeni v tekoče, srednjeročne in dolgoročne programe razvoja v vseh okoliših, od OZD, krajevne skupnosti do republike in federacije."¹

Na osnovi teh sklepov je Predsedstvo ZK SZDL predlagalo, da se v srednjeročni plan Jugoslavije za obdobje 1986-1990 vključi naslednja usmeritev: "Razvijali bomo

prostovoljno poklicno in nepoklicno delo v gospodarskih in družbenih dejavnostih, posebej v vzgojnoizobraževalnih, kulturnih, zdravstvenih in drugih družbenih institucijah. Izkoristili bomo širše možnosti angažiranja delovnih ljudi, občanov, mladine in šoloobveznih otrok v različnih družbeno koristnih in humanitarnih akcijah." ²

SZDL bo zato tudi v bodoče dajala velik poudarek krepljivi humanih odnosov med ljudmi, razvijanju neposredne skrbi za človeka in sosedski pomoči prek različnih oblik prostovoljnega dela. SZDL pojmuje prostovoljno delo kot dopolnilo (in ne kot nadomestilo) za obstoječe institucije, zato se bo zavzemala, da se bo prostovoljno delo enakopravno vključevalo in razvijalo v že obstoječih organiziranih oblikah skrbi za ljudi. Prostovoljno delo se lahko ustrezno organizira in razvija le z neposrednim sodelovanjem med institucijami in družbenimi organizacijami v okviru naše družbenopolitične in samoupravne organiziranosti. Pogoja za to, da bo prostovoljno delo zaživelo v polni meri, pa sta predvsem: prvič, da se v kriterije za pridobivanje dohodka vsem ozdom družbenih dejavnosti vgradi tudi stimulacija za večje angažiranje njihovih delavcev pri vključevanju prostovoljnega dela v programe redne in dopolnilne dejavnosti, ter drugič, da ustvarimo ugodnejše ozračje za razvoj prostovoljnega dela v vsem našem delovanju: od vzgoje v družini, vzgojno varstvenih organizacijah, šolah prek sredstev informiranja, pa tudi v našem vsakodnevem družbenopolitičnem in samoupravnem delovanju.

V vseh organizacijah SZDL, posebej še v krajevnih skupnostih in občinah, moramo tako izdelati programe aktivnosti za razširitev in afirmacijo prostovoljnega dela. Predsvem bi morale vse družbenopolitične organizacije spremeniti odnos do spodbujanja in razvijanja prostovoljnega dela s spodbujanjem svojih članov, pa tudi z večjo družbeno veljavo tako v moralnopolitičnem, socialnem in ekonomskem smislu. Najbolj prizadevnim posameznikom, institucijam in združenjem moramo za uspešno razvijanje prostovoljnih aktivnosti dajati tudi več moralnih priznanj.

II.

SZDL kot najširša prostovoljna demokratična zveza delovnih ljudi in občanov, kot fronta vseh organiziranih socialističnih sil je v svoji zasnovi in delovanju usmerjena k nenehnemu širjenju in uveljavljanju človekove svobode in ustvarjalnosti, njegovih

pravic in odgovornosti v urejanju svojih in skupnih družbenih zadev. Vključuje vse ljudi (ne glede na razlike v idejnih in drugih pogledih) - ki so pripravljeni delovati pri uresničevanju razrednih, socialnih in drugih interesov delovnih ljudi - na temeljih socialističnih samoupravnih družbenih odnosov.

SZDL je nujni politični povezovalni dejavnik in usmerjevalka učinkovitega funkcioniranja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, njen organski del in dejavnik njegove zavesti.

Tovariš Edvard Kardelj je v Smereh razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja opredelil vlogo SZDL kot najširšo obliko samoupravljanja delovnih ljudi in občanov in zlasti poudaril njeno vlogo kot obliko demokratičnega organiziranja pobud, sporazumevanja, dogovarjanja in široke družbene akcije.

Vlogo SZDL pri razvijanju prostovoljnega dela in spodbujanju iniciative občanov moramo zato obravnavati vsaj iz treh vidikov:

1. svobodnega, prostovoljnega združevanja ljudi v naši družbi - prek katerega se ustvarjajo možnosti za bogato ustvarjalnost in veliko moč ljudskih množic pri uresničevanju ciljev našega družbenoekonomskega, socialnega in kulturnega razvoja;
2. povezovanja vseh subjektivnih dejavnikov, da ob širokem, demokratičnem izražanju različnih interesov, pobud in predlogov delovnih ljudi in občanov omogoča ustvarjalno in demokratično pripravo za samoupravno odločanje o celotnem razvoju družbe;
3. bogatenja medčloveških odnosov, razvijanja solidarnosti in vzajemnosti med ljudmi.

Tako kot so se v Sloveniji med NOB vse napredne - osvobodilne sile združevale v OF v boju za narodnostno in socialno osvoboditev, se zdaj v SZDL kot naslednici OF združujejo delovni ljudje in občani - organizirani v številne družbenopolitične in družbene organizacije ter društva - v skupnih prizadevanjih za hitrejši gospodarski, kulturni in družbeni napredek - za graditev socialistične samoupravne družbe.

Ko torej danes govorimo o vlogi SZDL pri razvijanju prostovoljnega dela in spodbujanju pobud občanov, moramo upoštevati sedanje družbene razmere, probleme in naloge, ki terjajo enotno družbenopolitično aktivnost vseh ljudi, tako posameznikov kot tudi tistih v organiziranih oblikah delovanja (DPO, družbene organizacije in društva).

Svojo ustavno vlogo lahko SZDL tudi danes uresničuje le z metodami množičnega dela ter z aktiviranjem delovnih ljudi in občanov, pa naj gre za izvajanje nalog dolgoročnega načrta gospodarske ustalitve, krepitev socialističnih samoupravnih odnosov, za reševanje njihovih konkretnih življenjskih problemov, dajanja pobud, izražanja interesov za najrazličnejša družbena vprašanja.

Zato je za SZDL vedno aktualno vprašanje, kako ob vsakodnevnih nalogah uresničuje frontovsko, množično, mobilizacijsko in usklajevalno vlogo. Ali je s svojo organizacijo, oblikami in metodami dela dovolj življenska, odprta in združujoča za vse ljudi, ki so pripravljeni in sposobni sodelovati pri razreševanju svojih in skupnih družbenih problemov?

Za uresničevanje temeljnih ciljev našega družbenoekonomskega in socialnega razvoja, ki jih lahko dosegamo le z naslonitvijo na lastne sile, je za SZDL najpomembnejše:

- doseči, da bo prišla do polnega izraza ustvarjalna pobuda delovnih ljudi, da zna te pobude povezati v skupne akcije, s katerimi bomo uspešneje spreminjali in izboljševali pogoje dela in življenja, ter
- osveščati, usmerjati in mobilizirati delovne ljudi v konkretne aktivnosti, v katerih bodo svoje osebne in skupne interese povezovali s temeljnimi smotri našega družbenega razvoja.

Vse družbenopolitične organizacije, družbene organizacije in združenja občanov vnašajo v SZDL specifičen delež glede na svojo družbenopolitično vlogo in pomen. Tov. Miloš Prosenec je takole opredelil vlogo DPO kot stebrov SZDL:

"Frontno vlogo SZDL smo v preteklih letih močno utrdili. Sedaj bo potrebno več naporov, da bi se tudi množična razsežnost SZDL še bolj izkazala. Zato bo treba

skrbeti za ta spoj: za fronto organiziranih oblik delovanja ter za politično in akcijsko fronto ljudi, ki ne sme pustiti nikogar ob strani, če se je voljan vključevati v družbeno akcijo in socialistični razvoj. Pomembni so premiki v razumevanju frontne narave SZDL v krajevnih organizacijah in v občinah kot v delovanju Republiške konference in njenih organov ter oblik dela. Tega pa ne bi dosegli, če ne bi bil to rezultat zavestnega in odgovornega delovanja vseh družbenopolitičnih organizacij, družbenih organizacij in društev ter zavesti ljudi. Tako Zveza komunistov in njeno članstvo vse bolj uresničuje v njej svojo idejnopolično vlogo in s konkretno aktivnostjo komunistov v SZDL demokratsko povezuje in usmerja akcijo vseh delovnih ljudi. Sindikati v fronti predstavljajo politično organizirane delavce in jo bogatijo z družbenimi dogajanjmi in spoznanji v združenem delu. V mnogih akcijah SZDL je bilo to čutili, čaka pa nas še precej skupnih naporov, da bo sindikat bolj organizirano prisoten tudi v krajevnih skupnostih, saj bi bila fronta brez tega na tej temeljni ravni močno okrnjena. Tudi Zveza socialistične mladine usmerja delovanje mladih v oblike dela SZDL in jim tako zagotavlja možnosti ter vpliv na sprejemanje usmeritev ter družbenopolitičnih odločitev, predvsem o tistih vprašanih, ki neposredno zadevajo ekonomski, socialni in politični ter sploh družbeni položaj mladine. Kjerkoli je tekla razprava o fronti, pa je bilo slišati, da prav Zveza borcev in predvsem njene organizacije v krajevnih skupnostih marsikje pomenijo steber takega načina delovanja SZDL. Ne gre samo za to, da ta organizacija zagotavlja uveljavljanje in razvijanje revolucionarnih vrednot, izhodišč in smotrov revolucij; narejenega je več, saj so njeni člani vključeni tudi v mnoge operativne in tekoče družbene naloge." ³

Seveda pa to ne pomeni, da smo v praksi tako frontno in množično delovanje SZDL povsod že tudi dosegli.

Pri nadaljnji krepitvi vloge SZDL moramo izhajati iz skupne ugotovitve, da so ljudje pripravljene sodelovati in delati v SZDL, če je le-ta povezana z življenjem, če upošteva potrebe in interese delovnega človeka in je pripravljena ter sposobna reševati konkretne - vsakodnevne probleme ljudi. Prav sedanjí krizní časi utrjujejo v ljudeh zavest, da le z delom in boljším gospodarjenjem lahko pridemo iz težav. Žal pa je tudi v SZDL še vse preveč neživljenjskih sestankov, preveč ozkega, forumskega dela. Premalo je še pravočasnega odzivanja na probleme in premalo odprtosti za

ustvarjalne pobude ljudi. V socialistični zvezi je še premalo razvito samoupravno usklajevanje interesov, ki jih moramo usklajevati z realnimi možnostmi in pripravljenostjo ljudi za neposredno angažiranje v skupnih družbenih aktivnostih. Ker tega v SZDL še ni dovolj, so vse bolj glasne teorije o spontanosti - neformalnem združevanju, samoorganiziranju, samoiniciativi kot alternativni našega nadaljnjega družbenega razvoja. Verjeti v spontanost ali avtomatizem, da se bodo ljudje sami zbirali, odločali za najboljše, je iluzija.

Organiziranost SZDL-oblike in metode dela

Najpomembnejši člen v delovanju SZDL so krajevne organizacije - vse od hišnih svetov, vaških in uličnih odborov. Širino in množičnost delovanja SZDL lahko dosežemo predvsem v KS kot temeljni obliki političnega združevanja ljudi-članov SZDL in organizirane fronte. Iz tega izhaja vsa nadaljnja razvejanost SZDL. KS je najneposrednejši prostor, kjer ustvarjamo možnosti za politično delovanje, izražanje in usklajevanje interesov, iščemo skupne rešitve in se pripravljamo za delegatsko odločanje.

Vendar v SZDL (tako v KS, občini, republiki in zvezi) še nismo dovolj in povsod razvili vseh tistih oblik delovanja, ki bi omogočale demokratičen dialog vseh družbenih dejavnikov, združile vse ustvarjalne sile in angažirale večji krog delovnih in za razvoj socialistične družbe zavzetih ljudi.

Med oblikami, ki jih premalo razvijamo, so sekcije, problemske konference, javne tribune - in to predvsem na ravni KS in občine. Predvsem s sekcijami kot najustreznejšimi oblikami za neposredno pogovarjanje z ljudmi odpiramo široke možnosti za večje angažiranje ljudi v iskanju najboljših rešitev za samoupravno odločanje in delovanje. V večji meri se v sekcijah lahko angažirajo znanstveni in strokovni delavci - njihove organizacije pa tudi institucije.

Tudi v vsebino in metode dela svetov, KO in komisij kot oblik dela pri občinskih in republiški konferenci SZDL bi morali vnesti več odprtosti za ustvarjalni dialog in iskanje najboljših rešitev ter razširiti krog ljudi, ki lahko na posameznem področju prispevajo s svojim znanjem in delom.

Čeprav še ne povsod - vendar ugotavljamo, da zaostreni družbenoekonomski pogoji bistveno vplivajo na spreminjanje programov krajevnih konferenc SZDL in samoupravnih organov v KS. Vse več je konkretnih aktivnosti, ki prispevajo k reševanju konkretnih življenjskih težav ljudi (zlasti v skrbi za otroke, ostarele, pri urejanju okolja idr.) kot tudi pri premoščanju težkega gmotnega položaja, v katerem so se znašli tako posamezniki kot nekatere institucije in organizacije.

Vse bolj se krepi in povezuje strokovno institucionalno delo s prostovoljnim delom in drugimi aktivnostmi v KS.

Družbene organizacije in društva

Za množičnost in širino SZDL so izrednega pomena družbene organizacije in društva tako zaradi tradicionalno dobre in razvejane organiziranosti kot tudi zaradi velikega števila in raznovrstnosti interesov, zaradi katerih se ljudje združujejo in organizirajo.

Družbene organizacije in društva spodbujajo neposredno vključevanje delovnih ljudi v reševanje vprašanj širšega pomena, vzgajajo smisel za življenje v skupnosti, razvijajo solidarnost in vzajemnost. Število društev (prek 8.000) in njihovih članov v SR Sloveniji je prav gotovo spodbudno in ga moramo upoštevati v našem nadaljnjem razvoju socialističnega samoupravljanja in utrjevanja vloge delovnega človeka in občana. Društva s svojim delom prispevajo velik delež k nastajanju novih družbenih in osebnih navad ter moralnih norm. S prisotnostjo delegatov družbenih organizacij in društev v vseh oblikah dela SZDL pa lahko tudi organizirano vplivajo na sprejemanje pomembnih družbenih odločitev.

Dejavnosti, ki potekajo v društvi, postajajo vse bolj sestavina osebnih in splošnih družbenih interesov ter močne družbene aktivizacije za razvijanje socialistične solidarnosti in moralnih vrednot, za boljše usposobljenost za delo in družbeno samoupravljanje. S sodelovanjem v društvi člani bogatijo vsebino svojega dela in življenja, zadovoljujejo pa tudi svoje osebne interese v dejavnostih na določenem področju. Povezovanje osebnih interesov in potreb z družbenimi prispeva k demokratizaciji družbenih odnosov. S tem se krepi družbena odgovornost društev in njihovih

članov, to pa prispeva tudi k duhovni in socialni bogatitvi delovnih ljudi in občanov. Tako delovanje je še posebno pomembno za vzgojo mladega rodu, za spodbujanje in razvijanje socialističnih vrednot.

Na posebni problemski konferenci RK SZDL Slovenije 1981 leta o pomenu in vlogi društev in družbenih organizacij ter drugih oblik svobodnega in prostovoljnega združevanja delovnih ljudi in občanov v naši družbi smo ugotavljali, da dejavnost društev in družbenih organizacij že marsikje prerašča v množično gibanje občanov in predstavlja veliko moralno silo, ki se kaže v prostovoljnem delu in velikem entuziazmu njihovih članov. Kot pomemben kadrovski potencial se vključujejo v pripravo in uresničevanje skupnega programa SZDL, še posebej pri razvijanju prostovoljnega dela na različnih področjih družbenega življenja in dela - zlasti v krajevnih skupnostih. Družbene organizacije in društva so lahko tudi organizatorji sekcijskih razprav v okviru SZDL.

Med družbenimi organizacijami in društvi naj omenim le nekatere, za razvoj prostovoljnih dejavnosti najpomembnejše organizacije:

v krajevnih skupnostih so najbolj množične in razširjene organizacije Rdečega križa, ki s svojimi aktivnostmi opravljajo pomembno humanitarno dejavnost (zdravstvena vzgoja, socialne in humanitarne dejavnosti, krvodajalstvo, gospodarske akcije - zbiranje sekundarnih surovin, SLO, družbena samozaščita);

društva prijateljev mladine postajajo vse bolj pomembni animatorji in organizatorji dela z otroki;

društva upokojencev skrbijo za organiziran politični vpliv upokojenih delavcev v delegacijah in družbenopolitičnih organizacijah, prispevajo k socialni varnosti, kulturni in rekreativni dejavnosti svojih članov. So močan dejavnik samopomoči in prostovoljnega dela v krajevni skupnosti;

številna kulturna in telesnokulturna društva razširjajo svoje dejavnosti iz ljubiteljske na širše aktiviranje ljudi za množično kulturno in športno udejstvovanje;

prav tako množična so tudi gasilska društva, ki so poleg požarnovarstvene dejavno-

sti pomembna tudi zaradi razvijanja kulturne, družbenosamozaščitne in drugih dejavnosti.

Posebnega družbenega pomena so družbene organizacije in društva, v katerih se združujejo invalidni delovni ljudje in občani, da bi zadovoljevali značilne potrebe in interese, ki izvirajo iz njihove prizadetosti. Dejavnost teh organizacij je po svoji naravi in zasnovi izvirna in kot oblika samoorganiziranja za reševanje svojih in skupnih problemov izredno pomembna dopolnitev tistih oblik družbenega varstva invalidov, ki jih v naši samoupravni socialistični družbi izvajajo samoupravne interesne skupnosti, posebni zavodi, organizacije združenega dela in druge institucije. Posebej velja omeniti društva za pomoč duševno prizadetim otrokom, ki razen staršev vključuje še vrsto drugih prostovoljnih delavcev.

Za mlade imajo društva (posebej še pionirska organizacija, planinska društva, taborniki, Počitniška zveza, organizacije tehnične kulture idr.) pomembno vzgojno izobraževalno funkcijo. V teh društvih je za mlade pomembno zlasti to, da si privzga-jajo delovne navade, smisel za kolektivno življenje, tovarišstvo, bratstvo in enotnost ter spoznavajo in ohranjajo revolucionarne tradicije. Opravljajo tudi mnoge družbeno koristne naloge. Pri tem moramo nujno naglasiti vso pestrost mladinskega prostovoljnega dela (MDA, planirske zadruge itd.), kjer imajo pomembno odgovornost ZSMS, DPM, sveti Zveze pionirjev kot neposredni pobudniki in organizatorji teh dejavnosti.

Za uspešno nadaljnje razvijanje in uveljavitev dela teh organizacij pa je nujna aktivnejša vloga vseh subjektivnih dejavnikov v okviru SZDL, družbenopolitičnih skupnosti idr. - predvsem pri zagotavljanju ugodnejših, širših družbenoekonomskih pogojev za organiziranje prostovoljnega dela na najrazličnejših področjih.

V naši samoupravni socialistični družbi pa ne smemo prezreti pomembne in specifične vloge številnih strokovnih društev, ki sicer nimajo razvitih svojih organizacijskih oblik v bazi. Z znanjem in usposobljenostjo člani teh društev lahko pomembno prispevajo k razreševanju pomembnih širših družbenih vprašanj (sociologi, psihologi, pedagogi, socialni delavci, arhitekti, urbanisti, inženirji in tehniki ter drugi).

Delegatsko dogovarjanje in usklajevanje dejavnosti družbenih organizacij in društev

v Socialistični zvezi ne omejuje njihove samostojnosti, je pa bistven pogoj za njihovo delovanje v družbi in še posebej v političnem sistemu. Le ob polni uveljavitvi in dejanski vključenosti ljudi najrazličnejših interesov prek družbenih organizacij in društev v frontno organizacijo SZDL lahko uveljavi svojo demokratično širino in pluralizem samoupravnih interesov, aktivira in motivira člane za zadovoljevanje interesov in potreb delovnih ljudi in občanov.

Za uspešnejše delovanje družbenih organizacij in društev in hkrati za akcijsko krepitev Socialistične zveze - predvsem v krajevnih skupnostih - se mora torej spremeniti odnos vseh frontnih delov do družbenih organizacij in društev. Kajti v nekaterih okoljih še gledajo s podcenjevanjem na delo v družbenih organizacijah in društvi in premalo družbeno vrednotijo njihovo delo (priznanja, pohvale).

Namerno več govorim o SZDL kot fronti - in to predvsem o tistih njenih delih, ki jih predstavljajo ljudje, organizirani v družbenih organizacijah in društvi, ker moramo kritično oceniti, ali smo doslej dovolj izkoristili vso pestrost oblik združevanja in prostovoljnega organiziranja ljudi. Ali smo dovolj razvili in izkoristili SZDL kot odprto - široko fronto in množično organizacijo ljudi za ljudi? Če ne - kje so ovire (objektivne ali subjektivne) in kako jih hitreje in učinkoviteje premagovati? Ali nam je zato, ker smo morda postavili sebi pretoga pravila za organiziranje in delovanje ljudi, treba iskati nova, neformalna združevanja? So nam potrebni novi modeli za spodbujanje samoiniciative in samoorganiziranja ljudi izven obstoječega družbenopolitičnega in samoupravnega sistema?

III.

Nekaj vprašanj za razpravo na posvetu:

1. Kako doseči, da bo SZDL postala resnični prostor (mesto), kjer bodo pobude in predlogi ljudi lahko prišli do polnega izraza? Kako doseči večjo odprtost in demokratičnost pri sprejemanju programov ter odločitev na vseh ravneh in večjo odgovornost za sprejete naloge?
2. Kako motivirati več ljudi za prostovoljno delo? Kdo vse je lahko organizator

prostovoljnega dela in kdo ga mora strokovno voditi?

3. Kaj spremeniti v dosednji organiziranosti družbenih organizacij in društev ter drugih oblikah prostovoljnega združevanja ljudi, da bi presegli togost, pretirani normativizem in formalizem v organiziranosti - zlasti v krajevnih skupnostih?
4. Sekcija SZDL v KS in občinah. Zakaj še niso povsod zaživele v svoji polni funkciji, t.j., da se problemi ne le osvetlijo in da vsak pove svoje mnenje, temveč da se na osnovi demokratičnih razprav poiščejo ustrezne rešitve (sprejete enotno ali alternativno) tako za odločitve v samoupravnih organih ali delegatskih skupščinah kot tudi pri mobilizaciji ljudi za aktivno sodelovanje pri uresničevanju sprejetih odločitev? Kako v večji meri vključevati spontane pobude in pripravljenost ljudi za reševanje svojih in skupnih problemov?

Viri:

1. Seja Predsedstva ZK SZDLJ, 5. julija 1984 (Aktualne politične informacije 6/7-1984).
2. Predlogi za spremembe in dopolnitve osnutka družbenega plana Jugoslavije za obdobje 1986-1990.
3. Miloš Prosenec: referat na Republiški konferenci SZDL Slovenije 1979 leta.
4. E. Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja.
5. Ustava SFRJ, 1974.
6. Problemska konferenca SZDL o družbenih organizacijah in društvih.

Tilka Blaha, dipl.politolog, članica Predsedstva RK SZDL Slovenije.
